

Asia: VN/22817/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi energiatehokkuuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi energiatehokkuuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi energiatehokkuuslakia, sähkömarkkinalakia, maakaasumarkkinalakia, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettua lakia ja energiamarkkinariitalautakunnasta annettua lakia. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Esityksen pääasiallinen tavoite on antaa uudelleenlaaditun energiatehokkuusdirektiivin kansallisen toimeenpanon edellyttämät säännökset. Suurin osa esitetyistä muutoksista on välttämättömiä direktiivin täytäntöön panemiseksi. Kansallisista tarpeista johtuen esitettäisiin lisäksi vähäisiä muutoksia liittyen viranomaisten tehtäviin ja toimivaltuuksiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin, alla mainittuihin kohtiin esityksessä:

Energiatehokkuus ensin -periaate

Energiatehokkuuslaissa säädettäisiin energiatehokkuus ensin -periaatteesta, jonka tarkoituksena olisi varmistaa energiatehokkuusratkaisujen huomioon ottaminen julkisissa hankinnoissa, suunnittelussa, politiikassa ja merkittävässä investoinneissa.

Energiatehokkuus ensin -periaatteen mukaisesti suunnittelussa, politiikassa ja merkittävässä investointipäätöksissä on arvioitava energiatehokkuusratkaisuja. Merkittävänä pidetään investointipäätöksiä, joiden arvo on yli 100 000 000 euroa tai 175 000 000 euroa liikenneinfrastruktuurihankkeissa, ja jotka liittyvät energiajärjestelmiin tai muihin kuin energia-alaan, kun kyseisillä aloilla on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen. Näitä ovat esimerkiksi rakennus-, liikenne-, vesihuolto-, tieto- ja viestintäteknikka-, maatalous- ja rahoitusalat.

Energiatehokkuuslakiin ehdotetaan säädettävän yleissäännös viranomaisten yleisestä velvollisuudesta ottaa energiatehokkuus ensin -periaate huomioon sellaisissa suunnittelu- ja

politiikkatoimissa, joilla on merkittävää vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen. Tällaisia suunnittelu- tai politiikkatoimia ovat esimerkiksi energia- ja ilmastostrategia, kansallinen rakennusten perusparannussuunnitelma, Liikenne 12 -suunnitelma sekä energiatehokkuussopimukset. Säännöksen mukaisesti kaikki suunnitteilla ja olemassa olevat suunnittelu- ja politiikkatoimet, joilla on vaikutusta energiatehokkuuteen tai energiankulutukseen, tulee selvittää sekä tarkastella tapauskohtaisesti, kuinka energiatehokkuus ensin -periaate voidaan ottaa niissä huomioon.

Liikenne- ja viestintäministeriö ymmärtää tarpeen tarkastella liikennehankkeiden ja -suunnitelmien vaikutuksia energiatehokkuuteen, mutta huomauttaa, että tietoa siitä, mitä energiatehokkuus ensin -periaate käytännössä tarkoittaa, on heikosti saatavilla. Tämän vuoksi on lähes mahdotonta arvioida säädöksen merkitystä liikennehallinnon toimintaan ja kustannuksiin. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että energiatehokkuus ensin -periaatetta ja sen soveltamista tulisi avata lakiehdotuksen perusteluissa nykyistä paremmin.

Julkisen sektorin energiatehokkuusvelvoitteet

Julkiseen sektoriin kohdistettavista energiatehokkuusvelvoitteista annettavilla säännöksillä tavoiteltaisiin sitä, että kaikkien julkisten elinten yhteenlaskettu energian kokonaisloppukulutus vähenisi vähintään 1,9 prosenttia kunakin vuonna vuoteen 2021 verrattuna. Julkisille elimille säädettäisiin velvoite seurata energian loppukulutustaan ja toimittaa kulutuksesta tiedot Energiavirastolle.

Julkinen liikenne ja asevoimat voidaan energiatehokkuusdirektiivin mukaisesti jättää energian loppukulutuksen vähentämisvelvoitteen ulkopuolelle. Julkisen liikenteen ja asevoimien energiankulutuksen väheneminen voidaan ottaa huomioon vähentämisvelvoitteen täyttämässä, vaikka sitä ei laskettaisi vuoden 2021 perustasoon.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää hyvänä sitä, että julkisen liikenteen energian loppukulutukseen ei kohdenneta suoraa vähentämisvelvoitetta. Julkisen liikenteen suosion kasvattaminen on tärkeä tavoite erityisesti kaupunkiseuduilla mm. ihmisten liikkumismahdollisuuksien ja liikenteen sujuvuuden parantamiseksi. Joukkoliikenteen ja muiden liikenteen palveluiden kautta voidaan aikaansaada myös päästövähennyksiä. Julkisen liikenteen suosion kasvattaminen aikaansaa helposti myös julkisen liikenteen energiankulutuksen kasvua. Jos henkilöautoliikenteen energiankulutus kuitenkin samaan aikaan pienenee enemmän kuin julkisen liikenteen energiankulutus kasvaa, toimenpide on energiatehokkuuden näkökulmasta kannatettava.

Julkiset hankinnat

Julkisten hankintojen energiatehokkuusvaatimukset koskisivat EU-kynnysarvot ylittäviä tuote-, palvelu-, rakennus- ja rakennusurakkahankintoja. Velvoite laajenisi keskushallinnon viranomaisista koskemaan kaikkia hankintaviranomaisia ja -yksiköitä ja siitä voisi poiketa vain, jos velvoitteen mukainen hankinta ei ole teknisesti toteuttavissa. EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa olisi lisäksi sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että myös julkisten hankintojen energiatehokkuusvaatimusten soveltaminen käytännössä kaipaasi lisäohjeistusta. Mitä käytännössä tarkoittaa energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen hankinnoissa? Kuten yllä mainittiin, energiatehokkuus ensin -periaatetta ja sen soveltamista tulisi liikenne- ja viestintäministeriön mielestä avata lakiehdotuksen perusteluissa nykyistä paremmin.

Liikenne- ja viestintäministeriö huomauttaa myös, että ajoneuvohankintojen kohdalla julkisia toimijoita velvoittaa myös laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista ("laki puhtaista ajoneuvoista"). Tämä laki olisi hyvä tuoda esiin myös energiatehokkuuslain 4.1.1.7 luvun perusteluissa.

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole muita huomioita esitetystä lainsäädännöstä.

Jääskeläinen Saara
Liikenne- ja viestintäministeriö